

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 29.6.2005
COM(2005) 290 końcowy

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO - SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego między UE i krajami kandydującymi

{SEC(2005) 891}

1. JAKI JEST CEL DIALOGU NA TEMAT SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO MIĘDZY UE I KRAJAMI KANDYDUJĄCYMI?

1.1. Wstęp

Rozszerzenie Unii Europejskiej w dniu 1 maja 2004 r. o dziesięć nowych Państw Członkowskich jeszcze bardziej umocniło jedność kontynentu europejskiego, a także pokój, stabilność i bezpieczeństwo. Jednakże jednym z wniosków, jakie można wyciągnąć z poprzedniego rozszerzenia jest to, że obywatele Państw Członkowskich UE nie byli ani dostatecznie poinformowani, ani przygotowani. Wszelkie przyszłe rozszerzenia Unii potrzebują wsparcia w formie silnego, głębokiego i ustawicznego dialogu między społeczeństwami krajów kandydujących i Państw Członkowskich UE, jak również instytucjami unijnymi. Pozwoliłoby to wypełnić lukę informacyjną, zapewnić lepszy poziom wiedzy wzajemnej oraz zbliżyć obywateli, różne kultury oraz systemy polityczne i gospodarcze, zwiększając w ten sposób świadomość szans i wyzwań związanych z przyszłymi przystąpieniami.

1.2. Dialog związany z przyszłym rozszerzeniem

W tym kontekście w październiku 2004 r. w zaleceniu Komisji w sprawie postępów Turcji na drodze do przystąpienia¹, zaproponowano rozwój dialogu między Państwami Członkowskimi UE i Turcją, który „*umożliwiłby omówienie obaw i wyobrażeń w sposób szczery i otwarty*”. Zwrócono w nim uwagę na fakt, że „*społeczeństwo obywatelskie powinno odgrywać najważniejszą rolę w tym dialogu, którą powinna wspierać Unia Europejska*”.

Komisja stwierdziła, że w przypadku Turcji dialog mający na celu polepszenie wzajemnej wiedzy oraz zachęcenie do debaty na temat wyobrażeń dotyczących społeczeństwa i kwestii politycznych każdej ze stron, jest szczególnie ważny. Opinia publiczna w Turcji silnie popiera członkostwo w UE, jednakże informacje na temat historii, funkcjonowania, zasad i polityk Unii Europejskiej są wciąż ograniczone. Opinia publiczna w UE jest podzielona w tej kwestii, a różnice poglądów zauważalne są w Państwach Członkowskich i między nimi. Przeprowadzana ożywiona debata na ten temat dotyczy licznych różnych kwestii, począwszy od pytań dotyczących kultury i religii, a skończywszy na aspekcie bardziej praktycznym. Z jednej strony argumentuje się, że tureckie państwo i społeczeństwo posiadają wartości i praktyki niezgodne z normami wspólnotowymi. Z drugiej strony Turcja jest opisywana jako kraj o odmiennych uwarunkowaniach kulturowych, przestrzegający mimo to zasad demokratycznych w ten sam sposób, co Państwa Członkowskie UE. Szeroko omawiana jest również kwestia oczekiwanego wpływu przystąpienia Turcji, biorąc pod uwagę rozmiary kraju, dochód i położenie geograficzne².

¹ Komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego, zalecenie Komisji Europejskiej w sprawie postępów Turcji na drodze do przystąpienia, COM(2004) 656. Rada Europejska z dnia 17 grudnia 2004 r. postanowiła, że negocjacje akcesyjne z Turcją rozpoczną się w dniu 3 października 2005 r., jak tylko podpisze ona protokół w sprawie dostosowania Porozumienia z Ankary oraz pod warunkiem wprowadzenia przez nią w życie sześciu dokumentów legislacyjnych określonych przez Komisję (Rada Europejska w Brukseli, 16-17 grudnia 2004 r. Konkluzje Prezydencji z 17.12.2004 nr: 16238/1/04 Rev1).

² W tej kwestii można odnieść się też do dokumentu roboczego służb Komisji, Kwestie wynikające z perspektywy członkostwa Turcji w UE, SEC(2004) 1202.

W dniu 17 grudnia 2004 r. Rada Europejska udzieliła poparcia dla zalecenia Komisji Europejskiej i rozszerzyła jego zakres stwierdzając, że „jednocześnie z negocjacjami akcesyjnymi Unia zaangażuje się we wzmożony dialog polityczny i kulturowy z każdym krajem kandydującym.³ W celu wzmocnienia wzajemnego zrozumienia poprzez zbliżanie ludzi, dialog ten obejmie również społeczeństwo obywatelskie.”

Dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego⁴ będzie zatem dotyczył także Chorwacji⁵, chociaż pod pewnymi względami może on być nieco inny w porównaniu z dialogiem w sprawie Turcji. Dialog z Chorwacją ma na celu dalsze wzmacnianie publicznej debaty w tym państwie na temat członkostwa w UE, a zwłaszcza doprowadzenie do głębszego zrozumienia i zaakceptowania wartości i norm Unii. Poza bardziej ogólnymi kwestiami politycznymi, dialog ten ma szczególne znaczenie w niektórych obszarach dorobku wspólnotowego, jak na przykład w dziedzinie środowiska naturalnego, bezpieczeństwa żywności i ochrony konsumenta oraz zobowiązań w dziedzinie pomocy zewnętrznej.

Podczas Rady Europejskiej w Salonikach w czerwcu 2003 r. UE podkreśliła, że przyszłością Bałkanów Zachodnich jest Unia Europejska. W zależności od postępów każdego z krajów na drodze do dostosowania się do kryteriów z Kopenhagi oraz warunkowości procesu stabilizacji i stowarzyszenia Rada Europejska może zdecydować, w oparciu o opinię Komisji Europejskiej, o otwarciu negocjacji akcesyjnych. W związku z tym niektóre trwające i przyszłe działania planowane względem obecnych krajów kandydujących mogą zostać zastosowane odpowiednio w odniesieniu do innych krajów Bałkanów Zachodnich.

Głównym celem dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego, który należy rozwijać z Turcją i Chorwacją jest lepsze poinformowanie opinii publicznej państw UE i krajów kandydujących, poprzez poruszanie kwestii szans, jak również wyzwań związanych z przyszłym rozszerzeniem. W odniesieniu do Turcji dialog będzie zachęcał do dyskusji na temat wyobrażeń dotyczących powszechnej kultury i wartości, wyrażanych przez społeczeństwa i Państwa po obu stronach. Dla osiągnięcia tych celów dialog zwiększy wymianę dwustronną, przyczyniając się w ten sposób do zwiększonego udziału społeczeństwa obywatelskiego w rozwoju politycznym, kulturowym i gospodarczym przedmiotowych krajów kandydujących. Wesprze to jeszcze bardziej rozwój energicznego i tętniącego życiem społeczeństwa obywatelskiego w krajach kandydujących, co jest niezwykle istotne dla umocnienia praw człowieka i demokracji, zgodnie z politycznymi kryteriami przystąpienia.

³ Dialog polityczny z Turcją jest prowadzony w ramach regularnego monitoringu kryteriów politycznych i polega na stałym nadzorowaniu postępów Turcji na drodze do dostosowania się do kryteriów politycznych z Kopenhagi, dotyczących demokracji i państwa prawa, poszanowania praw człowieka i mniejszości. Komisja odbywa regularne spotkania z władzami tureckimi dotyczące tych kwestii.

⁴ To co zostało określone mianem „dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego” w zaleceniu Komisji stanowi w rzeczywistości trzeci filar trzyfilarowej polityki względem Turcji. Pierwszy filar koncentrował się na wzmocnieniu procesu reform politycznych w Turcji, drugi dotyczył prowadzenia negocjacji w ramach zmienionego podejścia metodologicznego, a trzeci dialogu UE-Turcja.

⁵ W następstwie decyzji Rady Europejskiej z 17-18 czerwca 2004 r. dotyczącej nadania Chorwacji statusu kraju kandydującego, Rada Europejska z 16-17 grudnia 2004 r. zadecydowała o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych w dniu 17 marca 2005 r., pod warunkiem zapewnienia pełnej współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym ONZ dla byłej Jugosławii w Hadze (MTKJ). Jednakże w związku z brakiem wspomnianej pełnej współpracy początek negocjacji został przełożony przez Radę ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych z dnia 16 marca 2005 r. do czasu potwierdzenia pełnej współpracy Chorwacji z MTKJ.

Cele dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego można streścić w sposób następujący:

- Wzmocnienie kontaktów i wzajemnej wymiany doświadczeń między wszystkimi sektorami społeczeństwa obywatelskiego Państw Członkowskich i krajów kandydujących;
- Zapewnienie szerszej wiedzy i lepszego zrozumienia przedmiotowych krajów kandydujących w Unii Europejskiej, w tym ich historii i kultury, prowadząc w ten sposób do większej świadomości na temat szans i zagrożeń związanych z przyszłym rozszerzeniem;
- Zapewnienie szerszej wiedzy i lepszego zrozumienia Unii Europejskiej w krajach kandydujących, w tym wartości, na których się ona opiera, jej funkcjonowania i polityk.

1.3. Definicja społeczeństwa obywatelskiego

Chociaż pojęcie społeczeństwa obywatelskiego może zostać zdefiniowane na różne sposoby, najszerszą i najogólniejszą możliwą definicję wykorzystuje się mówiąc o dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego⁶. Społeczeństwo obywatelskie obejmuje zatem: podmioty rynku pracy tj. partnerów społecznych (związki zawodowe i federacje pracodawców); organizacje reprezentujące ogół podmiotów społecznych i gospodarczych (np. organizacje konsumentów); organizacje pozarządowe i społeczne tj. organizacje obywatelskie, za pośrednictwem których obywatele uczestniczą w życiu lokalnym i gminnym (tzn. stowarzyszenia młodzieżowe lub rodzin); wspólnoty religijne oraz środki masowego przekazu.

Wszelkie struktury społeczne, których nie można zaliczyć do administracji rządowej i publicznej, bez względu na to, czy członkostwo w nich jest dobrowolne czy obowiązkowe (np. Izby Handlowe w niektórych krajach) zachęca się do udziału w dialogu. Społeczności lokalne i władze samorządowe miast zostaną objęte dialogiem, a od sektora edukacji, środków masowego przekazu i kultury oczekuje się również odegrania kluczowej roli. Wreszcie, jak zostało to wyjaśnione poniżej, dialog obejmuje wymianę między środowiskami opiniotwórczymi instytucji krajowych i unijnych.

Komunikat określa ramy polityczne w odniesieniu do kształtowania dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego między UE i krajami kandydującymi. Po pierwsze skoncentruje się on na wzmocnieniu trwających działań, przeprowadzanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym. Następnie przedstawia propozycję nowych działań mających na celu dalszy rozwój tego dialogu.

2. WZMOCNIENIE TRWAJĄCYCH DZIAŁAŃ

2.1. Chorwacja

Społeczeństwo obywatelskie Chorwacji rozwijało się w specyficznym dla niego kontekście. UE współpracowała z nim w ramach specjalnej polityki dotyczącej Bałkanów Zachodnich tj. procesu stabilizacji i stowarzyszenia. Dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego

⁶ Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny definiuje organizacje społeczeństwa obywatelskiego jako „wszelkie struktury organizacyjne, których członkowie mają cele i obowiązki leżące w ogólnym interesie wszystkich, i którzy działają jako mediatorzy między władzami publicznymi i obywatelami”.

obejmuje pewną liczbę podmiotów, w tym parlament, środki masowego przekazu, instytucje edukacyjne, mniejszości, organizacje zawodowe i różne inne organizacje pozarządowe. Dialog ten uległ umocnieniu w następstwie wejścia w życie Układu o stabilizacji i stowarzyszeniu między UE i Chorwacją w dniu 1 lutego 2005 r. Na przykład pierwsze posiedzenie wspólnego komitetu parlamentarnego UE-Chorwacja miało miejsce w Zagrzebiu w dniach 3-4 marca 2005 r.

Ponadto korzystny dla tego dialogu jest zwiększony udział Chorwacji w programach wspólnotowych, takich jak szósty ramowy program w dziedzinie badań naukowych i rozwoju technologicznego, Młodzież, Równouprawnienie, Tempus, Zatrudnienie, Life-program na rzecz krajów trzecich, które wspierane są przez Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu oraz z pomocy przedakcesyjnej. Dodatkowo pełne przystąpienie Chorwacji do szóstego programu ramowego z dniem 1 stycznia 2006 r. (łącznie z początkowym planem działania) da jej ten sam status, jaki mają inne Państwa Członkowskie w dziedzinie badań i rozwoju technologicznego. Będzie to jedyną w swoim rodzaju szansą na zwiększanie integracji chorwackiego naukowego społeczeństwa obywatelskiego w Europejskiej Przestrzeni Badawczej. W ramach programu Tempus Komisja przeznacza rocznie kwoty w wysokości 4 mln EUR na wspieranie projektów między unijnymi i chorwackimi instytucjami szkolnictwa wyższego, które również docierają do podmiotów społeczeństwa obywatelskiego. Dodatkowo niektóre Państwa Członkowskie angażują się w i promują dwustronne stosunki i działania kulturalne oraz edukacyjne, jak również inne formy współpracy z Chorwacją.

2.2. Turcja

W przypadku Turcji istnieją ścisłe polityczne i gospodarcze powiązania z instytucjami europejskimi sięgające podpisania Układu Stowarzyszeniowego w 1963 r., który następnie doprowadził do ustanowienia unii celnej w 1995 r. Bliskie stosunki dwustronne na poziomie instytucjonalnym, ale także obywatelskim, mają miejsce od początku lat 60. i nasiliły się od momentu oficjalnego uznania Turcji za kraj kandydujący w 1999 r. Jak zostało to przedstawione poniżej instytucje krajowe i europejskie opracowały pewną liczbę działań dwustronnych obejmujących Turcję, które wchodzi w zakres dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. Działania te będzie należało kontynuować, wzmacniać, a w niektórych przypadkach usprawnić i lepiej promować.

2.2.1. Krajowe instytucje publiczne

2.2.1.1. Stosunki dwustronne

Państwa Członkowskie działają dość aktywnie na rzecz promowania wzajemnej wymiany, w tym programów na rzecz mobilności, stypendiów, rozwoju środków masowego przekazu, wsparcia finansowego na rozwój organizacji pozarządowych, wymiany między organizacjami zawodowymi, partnerstwa szkół itp. Ponadto stosunki z dziedziny kultury między Państwami Członkowskimi a Turcją są szczególnie intensywne, a w kilku przypadkach korzystają z utworzenia w Turcji instytutów kulturalnych powiązanych z Państwami Członkowskimi. Rząd turecki również aktywnie promował wydarzenia kulturalne, działania z zakresu public relations oraz kontakty parlamentarne. Oczekuje się, że wszystkie te działania będą w przyszłości kontynuowane, wzmocnione i różnicowane, rozwijając w ten sposób dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego.

2.2.1.2. Społeczność turecka w Państwach Członkowskich

Państwa Członkowskie i władze tureckie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, działały na rzecz ułatwienia integracji społeczności tureckiej w przyjmujących ją krajach. Obywatele Turcji stanowią zdecydowanie największą grupę obywateli krajów trzecich w UE, a obecność takich społeczności pomaga kształtować wizerunek Turcji w UE⁷. Działania w tym obszarze powinny być nadal wzmacniane w celu zachęcenia społeczności tureckich żyjących w Państwach Członkowskich do bardziej aktywnego udziału w dialogu UE-Turcja. Państwa Członkowskie powinny w dalszym ciągu odgrywać rolę przewodnią w realizacji projektów, we współpracy z szeroką grupą różnych partnerów - od stowarzyszeń lokalnych do wybitnych jednostek pochodzenia tureckiego, czy do ekspertów akademickich.

2.2.2. Parlamenty, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), Komitet Regionów (KR)

Stosunki międzyparlamentarne, kontakty z partiami politycznymi oraz stałe kontakty osobiste między członkami parlamentów przyczyniają się do promowania wzajemnego zrozumienia, a także będą stanowiły kluczowy wymiar dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. Parlament Europejski i jego turecki odpowiednik odegrały kluczową rolę w rozwoju tego dialogu. W szczególności Wspólny Komitet Parlamentarny UE-Turcja stanowił przez wiele lat platformę wymiany między parlamentarzystami obu stron. Owocna wymiana miała miejsce także między krajowymi parlamentami. Oczekuje się zwiększenia ilości działań tego rodzaju. Ponadto należałoby rozważyć rozszerzenie programu stypendialnego dla asystentów posłów tureckich w parlamentach Państw Członkowskich oraz w Parlamencie Europejskim. Wreszcie, należy też zachęcać do wymian między grupami kobiecymi i młodzieżowymi tureckich i unijnych partii politycznych.

Instytucje UE, takie jak Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), działały na rzecz ustanowienia stosunków z Turcją. Już dziesięć lat temu EKES utworzył wraz z Turcją Wspólny Komitet Doradczy, którego celem było promowanie dialogu oraz współpracy gospodarczych i społecznych grup interesu reprezentujących obie strony. Komitet ten w sposób wyraźny przyczynia się do dialogu między społeczeństwami obywatelskimi i zamierza organizować specjalne inicjatywy na rzecz dalszego jego rozwoju. Podobna rola powinna zostać odegrana przez Komitet Regionów, w szczególności w odniesieniu do promowania dialogu między społecznościami lokalnymi w Turcji i w Państwach Członkowskich.

2.2.3. Trwające działania finansowane ze środków UE

2.2.3.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

W ostatnich kilku latach rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Turcji był imponujący. Działające w różnych dziedzinach organizacje pozarządowe coraz śміielej zabierają głos w licznych kwestiach i walczyły o stanie się społecznymi i politycznymi ośrodkami wpływu. Od 2001 r. UE realizuje program rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, który stanowi pokaźny

⁷ Dokument roboczy służb Komisji, Kwestie wynikające z perspektywy członkostwa Turcji w UE, stwierdza: „ogółem około 3 mln obywateli tureckich było oficjalnie zarejestrowanych w UE-15 w 2002 r. Głównymi krajami przyjmującymi są Niemcy (77,8 % pracowników migrujących lub 2,3 mln osób), Francja (7,9 % lub 230 000 osób), Austria (4,7 % lub 135 000 osób) i Niderlandy (4,4 % lub 128 000 osób).

składnik działań mających na celu wzmocnienie rozwoju organizacji pozarządowych w Turcji⁸. Ponadto europejska inicjatywa na rzecz demokracji i praw człowieka koncentrowała się na Turcji i wspierała organizacje pozarządowe poprzez mikro- i makroprojekty. Priorytetem unijnego programu przedakcesyjnej pomocy finansowej dla Turcji w przyszłych okresach programowania będzie w dalszym ciągu wzmacnianie swobody zrzeszania się oraz rozwój społeczeństwa obywatelskiego. W 2005 r. na ten obszar działań przewidziano 8 mln EUR.

2.2.3.2. *Dialog społeczny, zatrudnienie i sprawy społeczne*

Partnerzy społeczni oraz społeczne organizacje pozarządowe odgrywają kluczową rolę w opracowaniu i wdrażaniu prawodawstwa UE w dziedzinach prawa pracy, zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, równouprawnienia i braku dyskryminacji⁹. Ich działania obejmują także opracowanie, wdrożenie i monitorowanie strategii i polityk z zakresu zatrudnienia, integracji społecznej oraz zabezpieczenia socjalnego. W konsekwencji Komisja zawsze przywiązywała duże znaczenie do rozwijania kontaktów z partnerami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanymi w dziedziny społeczne w Turcji, w szczególności w celu ich dostosowania do standardów UE oraz zapewnienia pełnego poszanowania praw związków zawodowych, określonych przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP).

Komisja będzie kontynuowała swoją politykę tworzenia ścisłych powiązań oraz sieci z takimi organizacjami w Turcji. Ponadto wzmocni udział Turcji we wspólnotowych programach z tej dziedziny. Turcja uczestniczy już w programach wspólnotowych poświęconych równouprawnieniu, niedyskryminacji, zwalczaniu wyłączenia społecznego oraz działaniach zachęcających na rzecz zatrudnienia. W tym kontekście Turcja powinna w pełni uczestniczyć we wszystkich obszarach współpracy ponadnarodowej, umożliwiając w ten sposób podmiotom tureckim bezpośrednie odpowiadanie na otwarte zaproszenia do składania wniosków oraz wzmacniając potencjał programów do dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. Fundusze przedakcesyjne powinny zostać przeznaczone na finansowanie związanego z tym wzrostu wkładu finansowego Turcji.

2.2.3.3. *Programy wspólnotowe Sokrates, Młodzież, Leonardo da Vinci*

Działania przeprowadzane w dziedzinie szkoleń i edukacji są prawdopodobnie najbardziej odpowiednim sposobem umacniania więzi między obywatelami oraz poprawy wzajemnej wiedzy i zrozumienia. Od kwietnia 2004 r. Turcja uczestniczy jako pełnoprawny członek w programach wspólnotowych *Sokrates*, *Młodzież* i *Leonardo da Vinci*. Program *Sokrates* wzmacnia europejski wymiar w dziedzinie edukacji poprzez ponadnarodowe projekty oraz promowanie mobilności pracowników i osób uczących się na terytoriach uczestniczących krajów na wszystkich szczeblach edukacji (szkoły, edukacja wyższa i edukacja dorosłych).

⁸ W ramach tego programu został utworzony np. ośrodek rozwoju społeczeństwa obywatelskiego mający na celu zapewnianie wsparcia i pomocy na rzecz organizacji pozarządowych, sfinansowano też kilka mikroprojektów, jak np. lokalną inicjatywę obywatelską i grecko-turecki dialog obywatelski.

⁹ Dialog społeczny stanowi integralną część dorobku wspólnotowego w dziedzinie społecznej, a partnerzy społeczni odgrywają uprzywilejowaną rolę w procesie legislacyjnym na poziomie UE za pośrednictwem obowiązkowego procesu konsultacji przewidzianego w art. 138 Traktatu oraz możliwości zawierania porozumień, które mogą być wykonane dyrektywami Rady. Ponadto partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego są również kluczowymi podmiotami w procesie koordynacji polityk z dziedziny zatrudnienia, integracji społecznej i ochrony socjalnej.

Program *Młodzież* stwarza ludziom młodym, osobom pracującym z młodzieżą oraz organizacjom młodzieżowym szansę organizowania międzynarodowej wymiany oraz nieformalnej działalności edukacyjnej. Wreszcie program kształcenia zawodowego *Leonardo da Vinci* wspiera współpracę ponadnarodową między instytucjonalnymi podmiotami z dziedziny szkolenia zawodowego, starając się zwiększyć mobilność, pobudzać innowacyjność oraz polepszać jakość szkoleń.

Znaczna liczba kandydatur i uczestników w 2004 r. oraz istotny wzrost kandydatur w odpowiedzi na zaproszenia do składania wniosków w 2005 r. wskazują na duże oczekiwania tureckiego społeczeństwa względem tych programów. Szacowano, że w pierwszym roku ogółem 9 000 osób wzięło udział w tych trzech programach. Turecka agencja krajowa przewiduje podwojenie tej liczby do roku 2006. Stosowność i potencjał tych trzech programów są znaczne w Turcji, która liczy 17 mln studentów. Ponadto wiele pozostaje jeszcze do zrobienia w kwestii zapewnienia wzajemności, ponieważ liczba studentów z innych krajów udających się do Turcji była w 2004 r. ograniczona. Całkowite środki budżetowe przeznaczone na udział Turcji w tych trzech programach wynoszą około 30 mln EUR w 2005 r. (z czego prawie 2/3 w formie wsparcia przedakcesyjnego, a 1/3 z krajowego budżetu tureckiego). Komisja będzie zachęcała do zwiększonego udziału Turcji w przedmiotowych programach np. poprzez analizę możliwości zapewnienia dodatkowego finansowania ze środków przedakcesyjnych na uzupełnienie dotacji programowych.

2.2.3.4. Inne trwające działania w roku akademickim

Program stypendialny Jean Monnet, zarządzany przez przedstawicielstwo UE w Ankarze, finansuje stypendia podyplomowe, mające na celu polepszenie specjalistycznej wiedzy młodych obywateli Turcji w dziedzinie integracji europejskiej oraz wzmocnienie więzów między obywatelami Turcji i UE. Program działa od około 15 lat i umożliwił kilku setkom tureckich studentów zapoznanie się z kwestiami integracji i cywilizacji europejskiej. Odegrał on także rolę w umacnianiu stosunków między unijnymi i tureckimi instytucjami akademickimi. W przyszłości Komisja wzmocni program poprzez zwiększenie przeznaczanych na niego środków budżetowych. Rozważane będą również inne powiązane inicjatywy, jak np. założenie stowarzyszenia absolwentów programu Jean Monnet oraz rozszerzenie programu o możliwość studiowania w Turcji obywatele UE.

Działanie w ramach programu Jean Monnet „Integracja europejska na studiach uniwersyteckich”, zarządzane przez Komisję Europejską (DG ds. Edukacji i Kultury), jest inicjatywą przeznaczoną dla Państw Członkowskich i krajów trzecich. Jego celem jest pobudzanie do dobrych wyników akademickich w dziedzinie studiów z zakresu integracji europejskiej oraz rozwijanie myśli akademickiej na temat obecnych priorytetów polityki integracji europejskiej. Inicjatywa ta wspiera organizowanie konferencji na wysokim szczeblu oraz grup tematycznych poprzez gromadzenie profesorów, decydentów politycznych i społeczeństwa obywatelskiego, biorących udział w programie Jean Monnet. Obecnie istnieje siedem katedr i 26 modułów lub kursów Jean Monnet na uniwersytetach tureckich. Jako sposób na poprawienie dialogu między światem akademickim Turcji i UE na temat kwestii dotyczących integracji europejskiej, Komisja Europejska wzywa do zwiększonego udziału w nim tureckich uniwersytetów.

2.2.3.5. Działania dotyczące zasobów ludzkich i mobilności w dziedzinie badań (działania Marie Curie)

W ramach pełnego uczestnictwa Turcji w programie ramowym na rzecz badań, rozwoju technologicznego i prezentacji, działania Marie Curie zapewniają spójny zestaw usystematyzowanych programów mobilności badaczy, mających na celu rozwój i transfer kompetencji w dziedzinie badań, utrwalenie i rozszerzenie perspektyw zawodowych badaczy na wszystkich szczeblach oraz promowanie wysokich wyników europejskich badań naukowych.

3. WPROWADZANIE NOWYCH DZIAŁAŃ

Nowe działania przedstawione poniżej mają na celu uzupełnienie działań trwających. Jednakże rozwój dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego jest procesem długoterminowym, który będzie w przyszłości towarzyszył negocjacom akcesyjnym. W związku z tym niemożliwe jest ostateczne określenie w sposób precyzyjny całkowitego ich zakresu, jako że na pewno będzie on zmieniał się wraz z potrzebami i sugestiami wyrażanymi przez społeczeństwo obywatelskie.

We wszystkich działaniach Komisja Europejska będzie odgrywała rolę moderatora i wspierała projekty wchodzące w zakres dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. Będzie ona też pomagać w promowaniu wyników projektów. Jednakże do podmiotów społeczeństwa obywatelskiego będzie należało podejmowanie inicjatyw, wybór poszczególnych tematów, które będzie należało rozwinąć oraz odgrywanie aktywnej roli w prowadzeniu dialogu.

3.1. Chorwacja

Dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego z Chorwacją będzie ewoluował wraz z licznymi czynnikami, jak np. pogłębianie stosunków UE-Chorwacja, wzrost współpracy regionalnej oraz pojednanie w regionie. Niektóre trwające i przyszłe działania, omówione bardziej szczegółowo w przypadku Turcji, mogą również zostać zainicjowane lub dalej rozwijane w przypadku Chorwacji, jeżeli będzie to stosowne. Na przykład korzystne byłoby, gdyby dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego z Chorwacją nadal rozwijał się w dziedzinach objętych bardziej bezpośrednio praktycznym wpływem procesu akcesyjnego. Przyczyniłoby się to do większego zrozumienia korzyści i wyzwań związanych z integracją europejską, jak również zachęciłoby do debaty na temat podstawowych wartości UE. W tym celu należy zachęcać do rozwoju kontaktów partnerów gospodarczych i społecznych, organizacji pozarządowych, zawodowych i organizacji przedsiębiorstw oraz środków masowego przekazu w UE i Chorwacji, jak również do zaangażowania innych ważnych podmiotów społeczeństwa obywatelskiego, jak np. wspólnot religijnych.

3.2. Turcja

3.2.1. Organizacje pozarządowe, partnerzy społeczni i organizacje zawodowe

3.2.1.1. Długoterminowe partnerstwa

W oparciu o doświadczenie zdobyte przy wspieraniu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Turcji, Komisja ustanowi program pomocy poświęcony dialogowi na temat społeczeństwa obywatelskiego, w celu zapewnienia organizacjom pozarządowym oraz innym organizacjom

społeczeństwa obywatelskiego koniecznego wsparcia na współfinansowanie projektów wymiany dwustronnej z ich odpowiednikami z UE, zmierzających do poprawy wzajemnej wiedzy i zapewniających współpracę, mianowicie poprzez wymianę najlepszych praktyk.

Taki wzmożony aspekt międzynarodowy powinien mieć także na celu wsparcie umocnienia tureckich organizacji pozarządowych i ich bardziej aktywny udział w debatach unijnych. Organizacje działające w takich istotnych obszarach jak młodzież, równouprawnienie, środowisko naturalne, prawa konsumenta, prawa kulturalne, prawa człowieka i obywatelskie oraz zwalczanie wykluczenia społecznego i wszelkich rodzajów dyskryminacji, powinno się szczególnie zachęcać do rozpoczęcia dialogu z ich odpowiednikami z UE. Za priorytetowe zostaną uznane projekty, których celem jest ustanowienie długoterminowych, trwałych stosunków między unijnymi i tureckimi zgrupowaniami organizacji pozarządowych, gdzie stosowne. Ponadto podjęte zostaną wysiłki w celu włączenia do kręgu osób odpowiedzialnych za opracowywanie projektów i partnerów, organizacji pozarządowych znajdujących się w oddalonych regionach lub tych, które były dotychczas słabo zaangażowane w finansowane przez UE projekty.

W dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego zaangażowane zostaną także w znacznym stopniu organizacje przedsiębiorców, zawodowe oraz partnerzy społeczni z obu stron. W tej kwestii Komisja będzie wspierała długoterminowe stosunki partnerskie między organizacjami z Turcji i UE. Zachęcać się będzie do partnerstwa organizacji sektorowych oraz tureckich organizacji krajowych z ich partnerami działającymi w Państwach Członkowskich UE. Wymiana między odpowiednikami wspólnotowymi i tureckimi powinna być rozwijana szczególnie w dziedzinach takich jak rolnictwo, sędziowie, adwokaci i odpowiednio ich stowarzyszenia, jak również organy zajmujące się sprawami równości.

3.2.1.2. Równouprawnienie

Poprzez ściśle powiązanie organizacji z UE i Turcji zajmujących się prawami kobiet i równymi szansami wszystkich, dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego będzie przyczyniał się do realizacji celów wzmocnienia pozycji i udziału kobiet we wszystkich aspektach społeczeństwa tureckiego, jak również radzenia sobie z innymi problemami takimi jak przemoc w rodzinie, co zostało podkreślone w zaleceniach ostatniego sprawozdania Parlamentu Europejskiego na temat roli kobiet w działalności społecznej, gospodarczej i politycznej w Turcji¹⁰. Szczególna uwaga zostanie poświęcona obecności kobiet na rynku pracy, ich udziałowi w podejmowaniu decyzji politycznych, zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym i lokalnym. Komisja będzie starała się objąć kwestie równouprawnienia i równych szans wszelkimi działaniami, o których mowa w niniejszym komunikacie.

3.2.2. Europejsko-turecka rada ds. przedsiębiorczości

W trakcie ostatnich negocjacji sektor przedsiębiorstw odegrał kluczową rolę, zwiększając dwustronne strumienie wymiany handlowej i inwestycji, usprawniając wymianę oraz zwiększając poziom wzajemnej wiedzy. Rozważona zostanie możliwość utworzenia europejsko-tureckiej rady ds. przedsiębiorczości, w drodze porównania podobnych udanych projektów przeprowadzonych w krajach kandydujących z Europy Środkowej podczas negocjacji akcesyjnych. Rada mogłaby działać jako forum dla dużych przedsiębiorstw z UE działających w Turcji i ich tureckich odpowiedników, by stać się łącznikiem między

¹⁰ Projekt sprawozdania Parlamentu Europejskiego (A6-0175/2005) wersja ostateczna.

instytucjami europejskimi i stowarzyszeniami przedsiębiorców lokalnych dla dalszego rozwoju handlu i inwestycji.

3.2.3. Wspólnoty lokalne i partnerstwo miast

Współpraca ponadnarodowa między społecznościami lokalnymi jest głównym czynnikiem umocnienia pokoju, stabilności i demokracji. Idea partnerstwa miast rozwinęła się w sposób istotny w Europie od końca II Wojny Światowej, jako sposób na przezwycięzenie wzajemnej niechęci sąsiadujących krajów, zbliżenie ludzi i wzmocnienie wzajemnych więzi. Dotychczas prawie 13 000 miast w UE, włączając w to nowe Państwa Członkowskie, zawiązało porozumienia partnerskie.

Co się tyczy Turcji, chociaż zaobserwowano pewną liczbę porozumień o partnerstwie miast z miastami UE w ostatnich latach, brakuje ogólnych ram, które stanowiłyby zachętę do dalszego rozwijania tak owocnego narzędzia współpracy. W ramach dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego Komisja zbada, w jaki sposób możliwe byłoby wspieranie podobnych inicjatyw między tureckimi i europejskimi miastami, w celu poprawy wzajemnej wiedzy, opracowywania wspólnych projektów, organizowania seminariów na tematy leżące we wspólnym interesie oraz zachęcania do udziału w nich na poziomie lokalnym. W odniesieniu do innych działań objętych niniejszym komunikatem, szczególne wysiłki zostaną podjęte w celu zaangażowania społeczności lokalnych z odległych i mniej uprzywilejowanych regionów.

W szczególności Komisja zaproponowała na okres 2007-2013 program wspólnotowy zatytułowany „Obywatele dla Europy”, mający na celu promowanie aktywnego obywatelstwa europejskiego. Zachęci to do współpracy między obywatelami i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego z różnych krajów, podkreśli znaczenie ponadnarodowej wymiany, zwłaszcza między obywatelami i organizacjami z obecnych i przyszłych Państw Członkowskich. Około 40 % tego programu będzie poświęcone partnerstwu miast i projektom obywatelskim. Turcja mogłaby w nim uczestniczyć, zgodnie z ogólnymi zasadami i warunkami określonymi w porozumieniu ramowym dotyczącym jej udziału w programach wspólnotowych, a jej udział byłby częściowo finansowany z funduszy przedakcesyjnych.

3.2.4. Wymiana młodzieży, wymiany uniwersyteckie i zawodowe

Komisja położy silny nacisk na rozwój wymiany w tej dziedzinie między UE i krajami kandydującymi, poprzez wzmocnienie ich udziału w odpowiednich trwających unijnych programach wymiany, opisanych powyżej. Ponadto w celu rozpoczęcia nowych inicjatyw w tej dziedzinie, Komisja rozpocznie szerokie konsultacje z uniwersytetami i sektorem edukacji w UE i Turcji.

W dziedzinie edukacji Komisja oceni, czy istniejące mechanizmy są wystarczające dla dotarcia do wszystkich grup docelowych. Na przykład większego wsparcia można by udzielić na zachęcanie do wymiany uczniów szkół ponadpodstawowych lub na projekty mające na celu zachęcenie do poznania historii innego kraju. Inne projekty, które zostaną poddane dyskusji mogą obejmować inicjatywy dla uczniów do 18 roku życia, przeprowadzane za pośrednictwem Internetu, jak na przykład udział w debatach internetowych na temat negocjacji akcesyjnych.

Komisja zamierza zachęcać do ściślejszej współpracy instytucjonalnej między uniwersytetami mającymi siedzibę w UE i w Turcji, w celu nie tylko wymiany doświadczeń i rozszerzania

programu studiów, ale także dla tworzenia wspólnych niezależnych instytucji akademickich dostępnych dla studentów z UE i Turcji. Takie instytucje powinny prowadzić działalność badawczą i dydaktyczną na temat wspólnotowej i tureckiej tożsamości, kultury i cywilizacji oraz opracowywać program nauczania dotyczący integracji europejskiej. W tym względzie Komisja może wspierać tworzenie lokalnych oddziałów cieszących się dużym uznaniem instytucji akademickich z UE i Turcji, w zakresie studiów magisterskich i podyplomowych. Komisja może ewentualnie wspierać stosunki działających w Turcji instytucji akademickich, prowadzących studia europejskie, z podobnymi instytucjami w UE prowadzącymi studia magisterskie i podyplomowe, w celu utworzenia wspólnych wydziałów lub instytutów.

Ponadto Komisja będzie zachęcała do bezpośredniej współpracy między instytucjami akademickimi w UE i Turcji, w szczególności w dziedzinach takich jak prawo, ekonomia, nauki społeczne i historia, które mają znaczenie dla dialogu UE-Turcja. Badania i publikacje akademickie przeprowadzane wspólnie przez nauczycieli akademickich z Turcji i UE uzyskają wsparcie we wszystkich tych dziedzinach. Wsparcie zostanie także przekazane na organizowanie debat takich jak seminaria, konferencje i warsztaty. Zachęcać się będzie do działań mających na celu podniesienie świadomości publicznej poprzez upowszechnianie wyników badań naukowych. Wreszcie Komisja oceni możliwość opracowania programu krótkich staży dla wymiany młodych pracowników z różnych dziedzin.

3.2.5. Wymiana kulturalna

Rozwój wymiany międzykulturowej odgrywa istotną rolę w dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego i będzie on określony jako kwestia priorytetowa. W ramach nowej generacji programów „Europejskie horyzonty i mozaika”, obecnie włączonych do jednego programu i zarządzanych przez przedstawicielstwo UE w Ankarze, Komisja umożliwi transgraniczną współpracę między tureckimi organizacjami pozarządowymi i ich partnerami z UE, działającymi w dziedzinie kultury i sztuki. Obejmie to na przykład finansowanie wspólnych warsztatów oraz internetowe fora dyskusyjne na temat kultury. Rozważone zostaną dwa różne zestawy działań: jeden skierowany do dzieci (np. turecko-europejska orkiestra dziecięca, która już otrzymuje wsparcie) oraz drugi, szerszy, skierowany do osób dorosłych, obejmujący działania z zakresu od sztuki wizualnej do szkoleń z dziedziny kultury, czy od kwestii dotyczących dziedzictwa do kultury masowej.

Ponadto Komisja będzie wspierała regularne wydarzenia kulturalne takie jak wystawy, festiwale, konferencje, wymianę artystów w celu rozpowszechniania wiedzy na temat sztuki tureckiej w UE i vice versa. Dodatkowo ustanowiona zostanie europejsko-turecka nagroda z dziedziny kultury. Wspierać się będzie także udział tureckiego sektora kultury w konkursach o istniejące nagrody UE. Wreszcie Komisja będzie aktywnie zachęcała tureckie organizacje pozarządowe działające w dziedzinie kultury do przystąpienia do sieci i partnerstw istniejących w UE oraz będzie je informowała o istniejących możliwościach współpracy transgranicznej.

3.2.6. Udział we wspólnotowych programach z dziedziny kultury i środków masowego przekazu

Turcja nie uczestniczy obecnie w dwóch programach wspólnotowych, a mianowicie w programach Kultura 2000 i MEDIA Plus, które mogłyby zapewnić istotny wkład w promocję stosunków wzajemnych UE-Turcja w dwóch kluczowych obszarach. Kultura 2000 dotuje projekty z zakresu współpracy we wszystkich obszarach sztuki i kultury (spektakle, sztuki plastyczne i wizualne, literatura, dziedzictwo kulturowe, historia kultury itp.). MEDIA Plus

ma na celu wzmocnienie konkurencyjności europejskiego przemysłu audiowizualnego za pośrednictwem serii środków wsparcia, w tym inicjatyw z zakresu szkoleń dla ekspertów przedmiotowego przemysłu, opracowanie projektów produkcyjnych (fabularne filmy pełnometrażowe, teatr telewizji, filmy dokumentalne, animowane i nowe środki przekazu), jak również rozpowszechnianie i promocję europejskich prac audiowizualnych.

Komisja chętnie widziałaby udział Turcji w programie Kultura 2000 i następnych jego edycjach, w szczególności dla pobudzenia europejsko-tureckiego międzykulturowego dialogu oraz wzajemnej wiedzy. Komisja zachęca także Turcję do udziału w programie MEDIA Plus, w szczególności w celu stymulowania produkcji telewizyjnej i kinowej o treści europejskiej. Jednakże udział krajów kandydujących w programie MEDIA jest uzależniony, zgodnie z jego podstawą prawną, od wcześniejszej oceny zgodności krajowego ustawodawstwa krajów kandydujących z dorobkiem wspólnotowym z dziedziny audiowizualnej. Komisja zachęcała władze tureckie do jak najszybszego dostosowania ustawodawstwa, by Turcja mogła skorzystać z możliwości płynących z programu MEDIA.

3.2.7. Szkolenia językowe

Dużą przeszkodą na drodze do zwiększenia współpracy tureckich i wspólnotowych organizacji społeczeństwa obywatelskiego, co w szczególności dotyczy organizacji z najbardziej oddalonych prowincji, jest brak znajomości języków obcych. Problem ten dotyczy większości organizacji pozarządowych, nie tylko z dziedziny kultury i obejmuje wszystkie obszary rozpatrywane w niniejszym komunikacie. Komisja będzie zatem wspierać działania nakierowane na naukę języków oraz na promocję tłumaczeń ustnych i pisemnych, z i na język turecki. Komisja będzie współpracowała z organizacjami z dziedziny kultury z Państw Członkowskich w celu umożliwienia nauki języków oraz będzie określać obszary priorytetowe.

3.2.8. Zachęcanie do debat publicznych, w tym internetowych

Komisja będzie się starała zachęcać do otwartej debaty publicznej z udziałem podmiotów reprezentujących obie strony procesu rozszerzeniowego, pobudzać turecką perspektywę przystąpienia oraz wszelkie inne kulturalne, polityczne i instytucjonalne aspekty związane z dialogiem na temat społeczeństwa obywatelskiego, w celu polepszenia wzajemnego zrozumienia. Kluczowe środowiska opiniotwórcze z krajów przystępujących i UE zostaną zaproszone do udziału w multimedialnych debatach odbywających się w Państwach Członkowskich UE. W debaty takie powinny być także zaangażowane organizacje pozarządowe i zwykli obywatele, by stymulować szersze zainteresowanie opinii publicznej i dialog.

Wspierane będzie również utworzenie platform internetowych dla kształtowania debaty wirtualnej związanej z dialogiem na temat społeczeństwa obywatelskiego. Utworzona zostanie strona internetowa przedstawiająca informacje na temat Turcji i procesu rozszerzenia, jak również działania związane z dialogiem na temat społeczeństwa obywatelskiego, zawierająca linki do stron organizacji pozarządowych, szkół, uniwersytetów i ośrodków badawczych. Regularnie organizowane będą „czaty” na tematy związane z przystąpieniem, w których będą brały udział kluczowe podmioty i inne zainteresowane strony.

3.2.9. Środki masowego przekazu

Wzmocnione i zintensyfikowane zostaną nieustanne działania informacyjne i komunikacyjne UE dotyczące Turcji, w szczególności w celu podniesienia świadomości publicznej o działaniach z zakresu dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego przeprowadzanych w innych dziedzinach, a priorytet zostanie przyznany składnikowi audiowizualnemu. Komisja będzie wspierała i częściowo finansowała programy telewizyjne poruszające różne aspekty życia i społeczeństwa w Turcji i w krajach UE, jak również informujące tureckich widzów o UE, jej zasadach i politykach, skierowane do ogółu społeczeństwa zarówno w UE, jak i w Turcji, włączając w to społeczności tureckich imigrantów w Unii Europejskiej. Szczególna uwaga zostanie poświęcona programom przygotowywanym przez regionalne i lokalne grupy medialne. Wspierane będą także projekty partnerskie spółek telewizyjnych reprezentujących obie strony, mające na celu opracowanie wspólnych programów.

3.2.10. Wymiana i podnoszenie świadomości dziennikarzy

Ustanowiony zostanie program seminariów dla unijnych i tureckich dziennikarzy, by dać im sposobność poszerzenia wiedzy na temat kwestii związanych z przystąpieniem Turcji, rozwoju lepszego wzajemnego zrozumienia, a także wymiany najlepszych praktyk.

Program ten może zostać przygotowany we współpracy z organizacjami reprezentującymi dziennikarzy i inne organizacje nienastawione na zysk działające na poziomie UE. Jednakże w celu zapewnienia zwiększonego oddziaływania programu szkoleń w Państwach Członkowskich Komisja za priorytet uzna rozwój bezpośrednich kontaktów między organizacjami zawodowymi dziennikarzy z Turcji i Państw Członkowskich UE, w szczególności poprzez wzajemne wizyty i wspólne seminaria. Na program ten mogą składać się dwa elementy tj. jeden skierowany do młodych dziennikarzy, a drugi koncentrujący się bardziej na regularnych spotkaniach na wysokim szczeblu między czołowymi redaktorami tureckimi i unijnymi oraz wybitnymi osobistościami politycznymi w UE i Państwach Członkowskich.

3.2.11. Wspólnoty i stowarzyszenia religijne

Jak zostało wspomniane w zaleceniu Komisji z października 2004 r., dialog na temat społeczeństwa obywatelskiego powinien koncentrować się także na kwestiach związanych z religią. Otwarty, przejrzysty i regularny dialog z Kościołami i innymi stowarzyszeniami, wspólnotami lub organizacjami religijnymi będzie popierany, z pełnym poszanowaniem ich szczególnej tożsamości i wkładu.

Od lat 80. Komisja Europejska podtrzymuje dialog na temat integracji europejskiej między Kościołami i religiami w krajach przystępujących do UE i w Państwach Członkowskich z jednej strony oraz instytucjami europejskimi z drugiej strony. Rosnąca liczba organizacji religijnych już wyznaczyła swoich przedstawicieli do tych prac w Brukseli, którzy mogą znacznie przyczynić się do rozwoju tego wymiaru dialogu.

4. SZCZEGÓŁOWE ZASADY WYKONANIA

4.1. Doradztwo ze strony czołowych osobistości

Komisja będzie prowadziła regularne konsultacje z czołowymi osobistościami z UE i Turcji, wybranymi w oparciu o ich wiedzę specjalistyczną z dziedziny stosunków UE-Turcja i ich

zaangażowanie na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, celem zwracania się do nich o radę w kwestii wniosków dotyczących przyszłych działań. Ponadto osobistości te można by zapraszać do wzięcia bezpośredniego udziału w konferencjach, seminariach i innych wydarzeniach, odbywających się w ramach dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego.

4.2. Wsparcie finansowe

W zasadzie działania przedstawione w niniejszym komunikacie będą współfinansowane z budżetu na pomoc przedakcesyjną dla poszczególnych krajów, z zastosowaniem obecnie obowiązujących zasad i procedur. Dodatkowo wydarzenia i działania mogą być finansowane przez grupy medialne, zrzeszenia przedsiębiorców, partnerów społecznych, instytucje kulturalne oraz mówiąc szerzej instytucje publiczne i prywatne. Komisja może wspierać takie wydarzenia, które są zgodne z celami dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. Dwustronne i wielostronne działania sponsorowane i finansowane przez UE i rządy krajów kandydujących będą w przyszłości kontynuowane i wzmacniane.

W odniesieniu do finansowanych przez UE działań dotyczących Turcji, UE wykorzysta środki finansowe dostępne w ramach programów pomocy przedakcesyjnej dla Turcji, które wzrosną z 300 mln EUR w 2005 r. do 500 mln EUR w 2006 r. Komisja będzie starała się przeznaczyć konieczne fundusze na przewidywane działania z zakresu dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego, zwiększając udział działań obecnie finansowanych w ramach działu „dialog polityczny i kulturowy” planu działań dla przedakcesyjnej pomocy finansowej. Wstępnie można przewidzieć, że konieczne będzie 8-10 % całkowitej dostępnej rocznie kwoty na finansowanie działań z zakresu dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego, wliczając w to udział w programach wspólnotowych. W odniesieniu do roku programowania 2006 przewiduje się, że całkowita kwota wyniesie 40 mln EUR.

W odniesieniu do programów wspólnotowych kraje kandydujące zapewniają swój wkład do budżetu. Wkład ten jest częściowo pokrywany z budżetów krajowych krajów kandydujących, a częściowo z funduszy przedakcesyjnych. W celu wzmocnienia udziału w trwających programach, Komisja przeznaczy w przyszłości odpowiednią część środków przedakcesyjnych na udział krajów kandydujących. Krótkoterminowo możliwe jest rozważenie innych form dodatkowego finansowania. W przypadku innych programów, w których kraje kandydujące obecnie nie uczestniczą, Komisja będzie zachęcać je do tego udziału i jeżeli okaże się to konieczne zapewni wsparcie, by programy mogły funkcjonować w sposób korzystny i bez zakłóceń. Na inne specjalne działania Komisja może również przyznać beneficjentom bezpośrednie dotacje, tam gdzie to stosowne, zgodnie ze szczególnymi celami dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego oraz zgodnie z rozporządzeniem finansowym i przepisami wykonawczymi do niego.

Wspólnym celem strategii komunikacyjnej dotyczącej rozszerzenia i dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego jest wspieranie w UE i krajach kandydujących debaty publicznej na temat przyszłych rozszerzeń, co zapewni wsparcie dla dialogu w pewnych aspektach. Środki przeznaczone na działania komunikacyjne i informacyjne przedstawicielstw w krajach kandydujących, jak również budżet rozszerzeniowy programu PRINCE, nakierowane na działania w Unii Europejskiej, mogą być wykorzystane w tym celu.

Przy zarządzaniu i realizacji projektów związanych z dialogiem na temat społeczeństwa obywatelskiego Komisja wykorzysta istniejące struktury i zasoby, zarówno w Brukseli, jak i w przedstawicielstwach w krajach kandydujących, oraz odpowiednie podmioty w krajach kandydujących. Tylko, jeżeli będzie to niezbędne, biorąc pod uwagę zmianę sytuacji w

przyszłości, rozważona zostanie możliwość stworzenia dodatkowych specjalnych struktur. Przykładem mogą być istniejące fundacje, których celem działania jest promowanie wzajemnej wiedzy i wymiany kulturalnej między UE i innymi regionami świata.

4.3. Wydawanie wiz

Obywatele Turcji podlegają obecnie obowiązkowi wizowemu, co może okazać się wąskim gardłem ograniczającym udział w niektórych działaniach omawianych w niniejszym komunikacie, zwłaszcza jeżeli w krótkim okresie będzie się miało do czynienia ze znacznym wzrostem wniosków o wydanie wizy. Stąd pożądane byłoby uproszczenie procedur wizowych w odniesieniu do uczestników dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego. W celu zapewnienia płynnego funkcjonowania tego dialogu, niezbędna będzie pełna współpraca ze strony Państw Członkowskich (odpowiedzialnych za wydawanie wiz), by zapewnić uczestnikom możliwość otrzymania wiz na czas i bez konieczności przedstawiania nadmiernej liczby dokumentów potwierdzających.

5. MONITOROWANIE I SPRAWOZDANIA

Niniejszy komunikat stanowi jedynie pierwszy krok na drodze do wzmocnienia dialogu między społeczeństwami obywatelskimi Turcji i Chorwacji oraz w UE. Jako że dialog będzie prowadzony równolegle z negocjacjami akcesyjnymi, potrzeby i cele będą ewoluowały wraz z upływem czasu i mogą wymagać zmiany orientacji.

Komisja zapewni regularne monitorowanie opracowanych działań oraz osiągniętych rezultatów. Publikowane corocznie sprawozdania dotyczące Turcji będą zawierały odrębną sekcję dotyczącą dialogu na temat społeczeństwa obywatelskiego, obejmując główne działania i wyniki. Ponadto kwestiom rozpowszechniania informacji na temat trwających projektów oraz inicjatyw związanych z dialogiem na temat społeczeństwa obywatelskiego będzie poświęcona odrębna sekcja wspólnotowego portalu internetowego Europa.

Oprócz organizowanych na szeroką skalę badań opinii publicznej na temat poparcia dla rozszerzenia UE brakuje rzeczowej informacji w szczególności w odniesieniu do stosunków kulturalnych UE-Turcja oraz wzajemnego postrzegania. Dla zmniejszenia tej luki Komisja ustanowi bardziej skuteczne okresowe monitorowanie społeczeństw obywatelskich UE i Turcji oraz wzajemnych postaw, które będzie dostarczało wskazówek dla ewolucji polityki dotyczącej dialogu w przyszłości. Możliwe jest także zlecenie przeprowadzenia specjalnego badania na temat wzajemnego postrzegania się UE i Turcji.